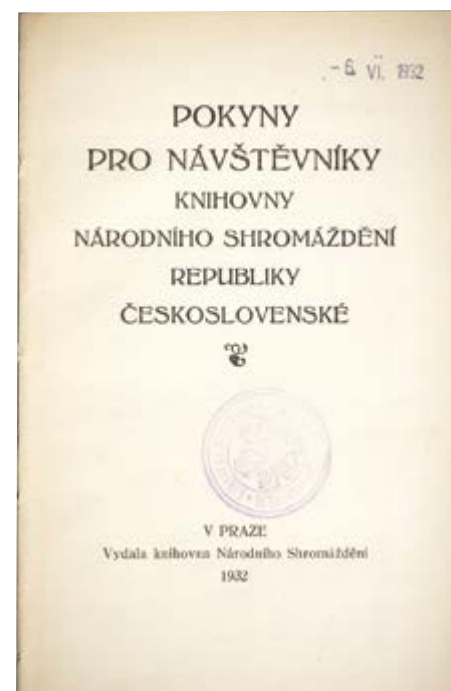
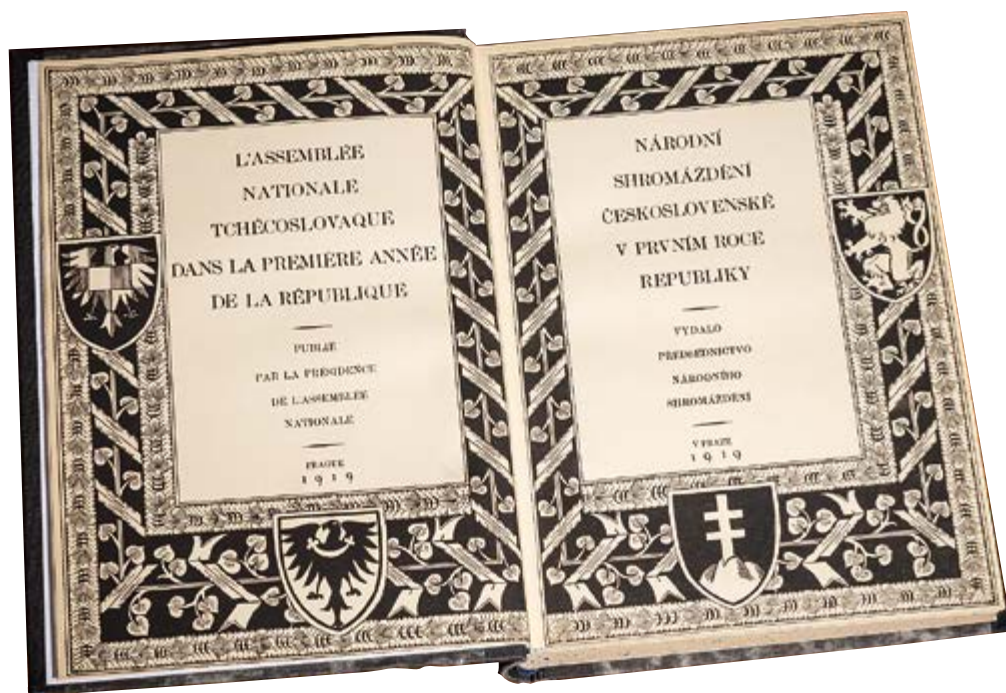

Nahlédnutí do Parlamentní a knihovny Archivu Poslanecké sněmovny

Sesterská pracoviště *Parlamentní knihovna* a *Archiv Poslanecké sněmovny* plní několik poslání. Jednak tvoří součást parlamentní administrativy jako základní informační a dokumentační střediska, současně však slouží rovněž veřejnosti. Spolu se silícím podílem digitálních technologií při zajišťování přístupu k informacím a díky strategii kladoucí důraz na zpřístupňování dokladů sněmovní a parlamentní paměti, kterou si Kancelář Poslanecké sněmovny vytkla za jeden ze svých cílů, se mění i podmínky práce knihovny a archivu a očekávání jejich uživatelů. Obě pracoviště vyhodnotila tyto probíhající proměny jako příležitost k nové definici svých cílů a k rozšíření profilu poskytovaných služeb, které vám v následujících řádcích představujeme.

Slova knihovna a archiv patrně u většiny čtenářů a priori asociují místa klasičká, tradiční, patrně také tichá a klidná, v nichž díky všudypřítomným sbírkám vládne velebná atmosféra. V ohledu continuity času tomuto očekávání odpovídá jak Parlamentní knihovna, tak sněmovní archiv, které se mohou vykázat minulostí překračující jedno století.

Sama knihovna je vůbec nejstarší součástí parlamentních služeb, s počátkem doloženým již k roku 1858. Tehdy stavovský sekretář Carl Knauer opouštějící svou službu v Zemském výboru věnoval příruční právnické knihy ve prospěch zakládané knihovny. Za více než 160 následujících let prošla knihovna složitým vývojem, který zrcadlil peripetie politických dějin Čech v rámci

rakouské, resp. rakousko-uherské monarchie, republikánského Československa a konečně samostatného Česka. Její ředitel a v mnoha ohledech také obnovitel po změně společenských poměrů roku 1989, Karel Sosna, ji proto v jednom ze svých textů přiléhavě označil za svědka vývoje českého parlamentarismu.

Podobně jako identita českého parlamentarismu není spojena s jedním konkrétním objektem, který by byl jejím architektonickým synonymem, jako tomu bývá v řadě jiných zemí, neměla ani dnešní Parlamentní knihovna svoji trvalou adresu a tvář v místopisu a panoramatu hlavního města Prahy, které by jí daly vyniknout a vystoupit do popředí směrem k veřejnosti. Z logiky věci je v současnosti zásadní přítomnost knihovny na Malé Straně v přímé vazbě na Poslaneckou sněmovnu i Senát, kde se však prostorové možnosti střetávají

s potřebami fungování moderní informační instituce 21. století. Zkušenosti ze zahraničí dokládají, že jinak nezbytné účelové a kapacitní prostory nemohou ideálně sloužit parlamentnímu životu, jsou-li významněji odloučeny od místa jednání a zasedání zákonodárců. České parlamentní knihovně a archivu, který rovněž nezbytně potřebuje účelové depozitní prostory, se však po letech příprav v době vydání této publikace podařilo rozluštit hádanku předpokládající skloubení bezprostřední vazby na parlamentní provoz a současně adekvátních úložných kapacit a prostor pro nové typy činností a služeb.

Knihovna má za dobu své existence vpravdě nestálý život. Prístřeší vždy po jistý čas našla pod křídly českého zemského sněmu v Thunovském paláci, později Národního shromáždění v Rudolfinu, v čase druhé světové války v Klementinu, a v jejím závěru dokonce v klášteře Zlatá Koruna na jihu Čech, kde měla být chráněna před leteckými

útoky spojenců, aby po jejím konci opět hledala alespoň provizorní zázemí v bývalém Senátu na Malé Straně, Národní a univerzitní knihovně v Klementinu a zejména v Peněžní burze, novém sídle Národního shromáždění. Pro rozsáhlý knihovní fond však nebylo žádné z řešení vyhovující. Pro ilustraci neutěšené situace uvedme ještě dočasné uložení fondu v provizorních podmínkách v Holešovicích v době, než byly připraveny prostory v novém Federálním shromáždění na počátku 70. let 20. století. I tyto prostory však knihovna opustila po rozpadu federace, aby se přesunula za novým českým parlamentem do malostranského areálu, byť pouze svými základními službami, neboť knihovní sbírky nejsou bývalé šlechtické paláce způsobilé pojmout. Jádro knihovny tak zůstalo odtrženo od vlastního provozu a hlavním úkolem se jevilo zajištění perspektivních nájmu vhodných depozitářů.

*S obrodou demokratických
tradícií obnovujeme aj tradíciu
zápisov do pamätnej knihy
našej parlamentnej knižnice*

*A. J. Kubík
4. 7. 1990*

**Dokladem nové etapy činnosti
Parlamentní knihovny po roce
1989 je zápis předsedy Federál-
ního shromáždění Alexandra
Dubčeka v její pamětní knize.**

Zázemí pro 21. století

Toto líčení budiž čtenáři dokladem o skutečně historickém významu počátku třetího decénia třetího tisíciletí, v němž se podařilo zahájit stavbu budovy, která prostorovou nouzi vyřeší, aniž by se současně jednalo o přílišný kompromis z pohledu procesů soudobé knihovnické a archivní praxe. **V roce 2020 zahájil Nejvyšší kontrolní úřad stavbu svého nového sídla, jež se na základě memoranda o spolupráci s Kanceláří Poslanecké sněmovny rovněž stane expoziturou Parlamentní knihovny a Archivu Poslanecké sněmovny.**

Lokalitu v pražských Holešovicích lze vzhledem k příznivé vzdálenosti od parlamentu i rozvíjejícímu se duchu této čtvrti považovat za velmi příznivou a přívětivou. Nový areál, příhodně provázaný s touto městskou čtvrtí komunální infrastrukturou a obytnými budovami, skýtá mnoho příležitostí, o něž předcházející generace parlamentních knihovníků a archivářů marně usilovaly. Předně dovolí vyřešit problém stabilního uložení fondu v dostupné vzdálenosti, což je první předpoklad, aby mohly být rozsáhlé sbírky knih, periodik a pramenů ošetřeny a zpřístupněny. Definitivní uložení ve vlastním prostředí umožní sbírky postupně otevírat všem zájemcům o unikátní doklady k parlamentní minulosti, ale též o řadu raritních zajímavostí a unikátů. Budova vybavená restaurátorským ateliérem a digitalizační laboratoří konečně vytvoří podmínky pro zužitkování shromážděného bohatství, které je dosud provizorně schraňováno převážně mimo území Prahy v pronajatém soukromém zařízení.

Parlamentní knihovna a sněmovní archiv tak dostanou příležitost stát se

integrální součástí pulzujícího života důležité městské čtvrti a významně posílí svoji veřejnou funkci. Současně se jim otevře příležitost podpořit povědomí o činnosti a významu parlamentu. V holešovické expozituře budou vítáni čtenáři a badatelé pracující na odborných tématech, k jejichž obsáhnutí je třeba studia parlamentních zdrojů. Studenti, experti v oblasti společenských věd, právní specialisté i úřední stav se v připravované čítárně a badatelně setkají s náležitým komfortem. Dokončení stavby je plánováno na rok 2023, v jehož druhém pololetí předpokládáme také otevření pobočky. Díky jejímu zázemí budou moci knihovna s archivem aspirovat na zařazení k předním institucím, které tvoří síť informačních, badatelských a kulturních pracovišť hlavního města a státu. Ve vlastním malostranském areálu bude nadále zachován základní provoz služeb pro obě parlamentní komory, tedy Poslaneckou sněmovnu a Senát, a jejich úřední aparát.

Služby uživatelům

Přiblížme si nyní povahu služeb, kterými knihovna přispívá parlamentnímu životu. Samozřejmostí je zprostředkovávání veškeré právnické literatury, jež tvoří jádro fondu. Jeho záběr se dále profiluje do oblastí dalších společenských nauk, jakými jsou politologie, sociologie, historie, ekonomie a další. S ohledem na jazykově minoritní český knižní trh knihovna dlouhodobě hledí doplňovat literaturu o referenční zdroje zahraniční, především ve vazbě na témata spojená s mezinárodními strukturami, jichž je Česko členem, či globální témata, která jsou předmětem mezinárodní veřejné debaty. Knihovna si v tomto ohledu

Franz Anton Nell, Edler von Nellenberg und Damenzcher, Ihre Röm. Kaiserl. in Germanien, auch zu Hungarn und Böhheim Königl. Majestät Rath, Kammer- und Hof-Lehen-Rechts Beyseher, und Vice-Land-Schreiber im Königreich Böhheim.

*Znaky zemí Koruny české z dobového tisku akt zemského sněmu
Pohled do studovny Parlamentní knihovny*

zakládá na dobrém jménu spojeném se špičkovou vybaveností informačními zdroji.

Avšak publikace v rukou čtenářů, ať již z nejnovější produkce či tituly řadící se k nadčasově platné klasice svých oborů, jsou přirozeně „toliko“ nejviditelnější z řady dalších služeb. **Tým knihovních specialistů s výtečným přehledem o elektronických zdrojích informací zprostředkovává propojení uživa-**

telů knihovny s globálním věděním prezentovaným v mezinárodních odborných databázích. Doslova během několika okamžiků se čtenáři mohou seznámit se zahraniční literaturou soustředěnou např. v rámci renomovaných databází EBSCO a Oxford Reference, elektronické knihovny Organizace pro

Součástí knihovního fondu je též Obnovené zřízení zemské z roku 1627, které zásadně proměnilo politické uspořádání Českého království.

hospodářskou spoluprací a rozvoj či Central and Eastern European Online Library.

K formě podpory práce zákonodárců se řadí též sledování desítek vybraných a mnohdy velice úzce zaměřených témat v českých médiích či obsahů nejnovějších čísel odborných časopisů. Právě čítárna novin a časopisů tvoří významnou součást knihovny, a to díky základnímu korpusu více než čtyř set titulů českých i zahraničních periodik, které uživateli denně přináší vydatné čerstvé informace a podněty.

Kromě klasického osobního kontaktu s převážně interními čtenáři je ovšem Parlamentní knihovna přístupna každému zájemci o její bohatství z pohodlí pracoviště či domova, respektive všech myslitelných míst s dostupným internetovým připojením. Ve vazbě na historické sbírky parlamentáři a s ohledem na jejich význam mnohdy překračující národní rámec **knihovna postupně zřídila několik specializovaných webových stránek**, které volně prezentují dokumenty spojené s parlamentní činností. Jedná se o Společnou česko-slovenskou digitální parlamentní knihovnu, jež je společným projektem českého a slovenského parlamentu a která zpřístupňuje parlamentní dokumenty společné historie od roku 1848 do současnosti. Specialistům zejména na historický vývoj politického systému českého státu ve středověku a raném novověku a starší fáze vývoje sněmovnictví dobře slouží digitální knihovna České sněmy, která obsahuje převážně transkripce dokumentů sněmovní povahy od 11. století do přelomového roku 1848 nebo odkazy na další digitální databáze. Opět na základě historických pojmů vznikl další úspěšný

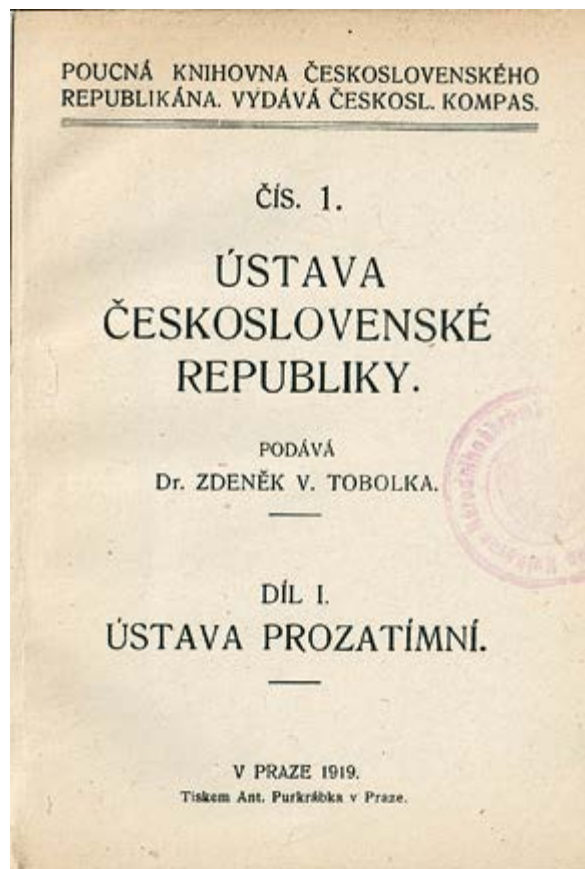
projekt, jímž je Visegrad Digital Parliamentary Library + (V4+), představující praktický rozcestník navigující zájemce k národním parlamentním dokumentům zemí Visegrádské skupiny a Rakouska. Součástí této digitální knihovny je rovněž sedmijazyčný slovník parlamentních výrazů.

Popsané činnosti a projekty staví na výsledcích práce mnoha generací knihovníků, kteří postupně formovali obsah dnešní Parlamentní knihovny. Dodnes se knihovna s náležitou stavovskou hrdostí odkazuje na dílo svého prvního ředitele Zdeňka Václava Tobolky (1874–1951), jehož jméno zůstává pojmem nejen v oboru knihovnictví. Tento český historik, knihovník, politik a rovněž mj. autor několika dělů záslužného a stále užívaného Knihopisu, tedy přehledu starých tisků vzniklých v českých zemích, je spojen s obdobím růstu knihovny v období první československé republiky. Z řady jeho zásluh budiž právě v souvislosti s postavením představované knihovny vzpomenu jeho podílu na založení Mezinárodní federace knihovnických asociací (IFLA) v roce 1927 v Edinburghu. Po bezmála jednom století od tohoto počínání je dnešní Parlamentní knihovna stále významným členem této agilní světové profesní organizace, která sdružuje knihovny a knihovníky všech kontinentů a nejrozličnějších specializací a představuje významný hlas ovlivňující kulturní politiku a praxi mnoha států a společností.

Zdeněk V. Tobolka zůstává prvním a nepominutelným z řady osobností, které jsou s knihovnou spojeny. Svědectví o košatých kontaktech s mnoha dalšími a rovněž o postavení knihovny na mezinárodní profesní scéně uchovává

Tot pluriumq; scientiarum historia
magistra est .

pamětní kniha Parlamentní knihovny, založená krátce po vzniku Československa. Příznačně ji uvozuje autogram prvního prezidenta republiky Tomáše Garrigua Masaryka, na nějž v následujících letech navázali představitelé jak politického života, tak početní spolupracovníci, kolegové, účastníci odborných sympózií

Vlevo: Adam Friedrich Glafey (1692–1753), „Pragmatische Geschichte der Cron Böhmen“, Lipsko, 1729. V díle jsou popsány dějiny Čech od příchodu Slovanů do počátku 18. století.

Vpravo: Pavel Stránský (1583–1657), „Respublica Bohemiae“, Leiden, 1634. Kniha popisuje politické, právní, hospodářské i kulturní dějiny českého státu.

Nahoře: Se jménem knihovníka Z. V. Tobolky se lze setkat rovněž u dobových dokumentů prvořadého významu.

či exkurzí, kteří se do knihovny sjížděli z tuzemska i ze zahraničí. Právě zeměpisný záběr původu návštěvníků zahrnující s vysokou četností i země značně vzdálené a exotické je i při vědomí významu knihovny překvapující.

Otisky času v knižním fondu

Tato historická tradice, mezinárodní kontext činnosti a především výsledky práce svému poslání oddaných knihovníků a knihovnic v součtu rezultují do podoby jedinečného fondu. S potěšením vám proto z přibližně čtvrt milionu jeho položek představujeme alespoň stručný reprezentativní výběr děl, jež jsou knihovnou schraňována a která představují její nezaměnitelnou vizitku.

Nejstarší a patrně nejpozoruhodnější částí fondu je soubor starých tisků. Knihovna, věrna svému zaměření, od počátku shromažďovala vzácné právnícké texty, které představují nejen velmi reprezentativní artefakty právních a správních dějin, ale jsou stále platnými prameny vědecké práce řady oborů. Nejvýznamnějším a nejstarším rukopisem je český překlad tzv. „*Saského zrcadla*“. Jeho exemplář byl sepsán litoměřickým městským písařem Jakubem Koženým z Krbova v letech 1469–1470.

Fond dále schraňuje řadu historických zákoníků již od poloviny 16. století, jako například „*Práva a zřízení zemská království Českého*“ z roku 1550, „*Obnovené zřízení zemské*“ z roku 1627 či vydání tzv. Koldínova zákoníku, tedy „*Práv městských království českého*“. Významným celkem v rámci starých tisků je řada tzv. Sněmovních artikulů, tedy usnesení zemských sněmů vydávaných od 16. do 19. století. Mezi právními tisky 17. a 18. století zaujme množství děl od

předního právníka barokní éry Johanna Jakuba Weingartena. Úhrnem k roku 2021 tvoří sbírka starých tisků včetně rukopisů 397 exemplářů a nadále se rozrůstá. V roce 2000 byla Ministerstvem kultury prohlášena za kulturní památku.

Podobně hodnotným souborem jsou publikace tzv. prvorepublikového fondu. Jedná se o odbornou literaturu, včetně početných titulů periodik, z doby vzniku a právního ukotvení československého státu. Její spektrum zrcadlí ethos mladého státu a pestrost jeho tehdejší společnosti, včetně národnosti. Kromě monografií se lze setkat s rozličnými tematickými přehledy a ročenkami z oblastí veřejného života, pamětními tisky a díly výpravnými s reprezentativním laděním.

Svůj specifický otisk postupně zanechává ve fondu samozřejmě i současnost, a to díky zaměření na témata, která lze považovat za nová a naléhavá, jimž dříve pozornost věnována nebyla.

Jedná se kupříkladu o ochranu životního prostředí, migraci, terorismus či otázky vztahu národních států a Evropské unie.

Archiv Poslanecké sněmovny

Z představeného výběru výjimečných titulů je zřejmé, že Parlamentní knihovna dílem plní roli jakéhosi památníku vývoje českého sněmu a státu. **Institucí, která má ze zákona přímo uloženo pečovat o prameny vzešlé z činnosti českého parlamentu, je pak Archiv Poslanecké sněmovny**, který v rámci sněmovní Kanceláře tvoří s knihovnou společné pracoviště. Jeho profil je z podstaty odlišný. Obě dvě pracoviště jsou veřejná, avšak archiv je primárně určen vysoce specializované badatelské veřejnosti, rozumějme nejčastěji historikům. I v jeho případě platí, že díky trendu digitalizace a podpoře prezentace parlamentní paměti je rozsah archivem

Pro svou informační hodnotu je tzv. prvorepublikový fond vyhledáván badateli se specializací na dějiny meziválečného Československa.

vyvíjených činností významně širší, než kolik představuje interakce s ostatními úseky Kanceláře Poslanecké sněmovny při uchovávání dokumentů a kontakt s externími výzkumníky.

Archiv je specializovaným archivem, který historicky navazuje na prvorepublikový a poválečný Archiv Národního shromáždění, rovněž na Archiv Federálního shromáždění a Archiv České národní rady. Ačkoliv tedy pod svou současnou značkou působí od roku 1993, spravuje logikou kontinuity svých institucionálních předchůdců prameny od vzniku Československa roku 1918. **Veškeré události ve vývoji našeho novodobého státu lze tedy parlamentní optikou sledovat v jeho archivních fondech**, které obsahují i dokumenty vzešlé z činnosti prvorepublikového Senátu – současný Senát má od roku 1996 archiv vlastní.

Bohatství Archivu Poslanecké sněmovny tvoří **60 archivních fondů a sbírek**, které úhrnem představují přibližně jeden kilometr archiválií. Nejedná se pouze o písemnosti, nýbrž také o více než **15 000 historických fotografií**. Typickými archiváliemi jsou především písemnosti z plenárních schůzí, schůzí výborů a komisí, sněmovní tisky, usnesení, interpelace, dále kupříkladu písemná agenda sekretariátu předsedy, vyšetřovacích komisí, personálie poslanců a materiály týkající se parlamentních budov. Mezi schraňovanými doklady parlamentní činnosti a existence lze nadto nalézt také rozličné artefakty, jaké představují kupříkladu historické zvonce užívané předsedajícím při schůzích pléna, pero

použité zvoleným prezidentem republiky k podpisu ústavou předepsané slibu či pozoruhodné umělecké a stavební prvky, které svého času spoluutvářely parlamentní prostředí a jež je žádoucí jako svědky minulosti zachovat.

Prameny novodobé státnosti

Představme si proto sněmovní archiv prostřednictvím několika významných památek, které uchovává. Na prvním místě je třeba zmínit **slavnostní provedení ústavní listiny republiky Československé**. Přijetí ústavy 29. února 1920 završilo první etapu konstituování československého státu a vytvořilo základ české ústavní tradice. Důležitosti nejvýznamnějšího zákona státu proto odpovídá i jeho náležité umělecké a řemeslné provedení, které mělo účinkovat při vrcholném aktu skládání slibu československých prezidentů. Dílo z počátku 30. let 20. století je syntézou dobových představ tvůrců o historické tradici státu i jeho nových idejích. Autorem rukopisu o více než 70 stranách, provedeném na pergamenu a zdobeném historizujícími iluminacemi, byl akademický malíř Josef Sejpka, jehož práce byla doplněna intarzovanými deskami s velkým československým státním znakem a ochrannou krabicí. Tento důstojný exemplář ústavy platné do roku 1948 posloužil zamýšlenému účelu při skládání slibu tří prezidentů – Tomáše G. Masaryka, Edvarda Beneše a Emila Háchy, kteří jsou v něm také podepsáni. Právem byla tato ústavní listina v roce 1982 prohlášena archivní kulturní památkou. **V současnosti je slavnostní provedení ústavní listiny při výjimečných příležitostech krátkodobě vystavováno jako jeden ze základních symbolů naší novodobé státnosti.**

**Slavnostní provedení ústavy:
nahore ústava z roku 1920,
dole ústava z roku 1948**

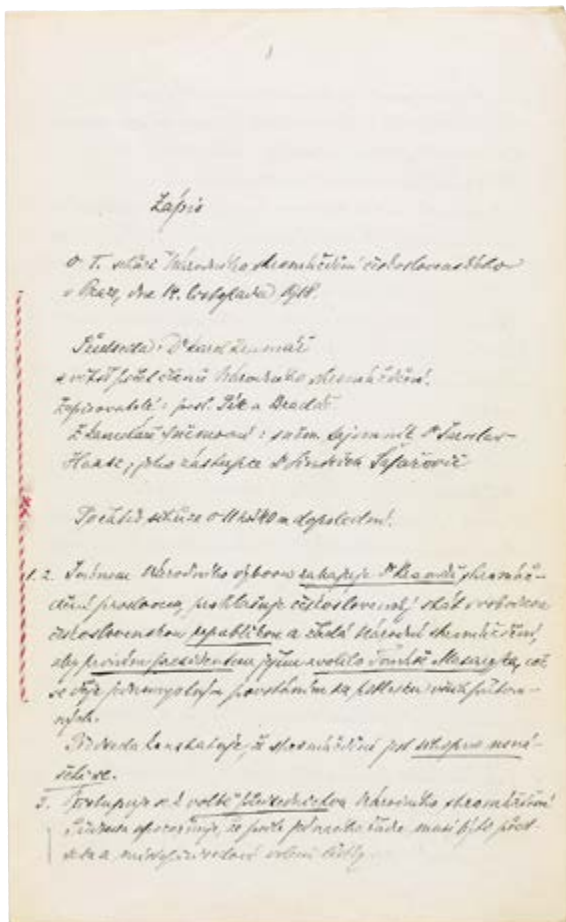
Rovněž v časové posloupnosti následující ústavy náležejí mezi přední dokumenty archivních sbírek. Také v jejich případech je pro interpretaci dobových souvislostí přínosné sledovat doklady o zamýšleném či uskutečněném materiálním provedení těchto základních zákonů, neboť jejich pojetí pozoruhodně vypovídá o duchu doby. Podobně atraktivní část sněmovního archivního souboru tvoří materiály poslanců včetně jejich fotografií, mnohdy unikátních, a to již od vzniku československého státu, které v úhrnu představují základní informační zdroj pro biografie zákonodárců, jejichž počty již dosahují tisíců.

Opakovaně jsme se při představení ukázek z archivních sbírek kromě obsahu zmínili o jejich podobě. Ačkoliv Poslanecká sněmovna na svých webových stránkách pomocí tzv. digitálního repozitáře zpřístupňuje texty hlavních sněmovních dokumentů, jakými jsou stenografické záznamy jednání, parlamentní tisky, seznamy poslanců a senátorů a pozvánky a usnesení, rozvíjí Archiv Posla-

necké sněmovny jako nadstavbu **digitální badatelny** se skeny a odkazy na přepisy vybraných archivních materiálů. Posláním této digitální badatelny je posloužit k základní orientaci ve fondech a sbírkách jako pomůcka při vyhledávání zpracovaného archivního materiálu, propojit jej s transkribovanými texty v ostatních repozitářích a výběrově zpřístupnit badatelům historické dokumenty jako digitální objekty, tedy v jejich celistvosti, nikoliv pouze jejich stránku obsahově textovou.

V této digitální badatelně nalezne zájeme rovněž postupně rostoucí **fotoarchiv**, který je sbírkou obrazových dokumentů vztahujících se k činnosti zákonodárných sborů od roku 1918 po současnost. Dává nahlédnout do života státu parlamentním prizmatem již od historického podzimu 1918, kdy bylo ustaveno Národní shromáždění nového státu, přes události z následujícího dvacetiletí tzv. první československé republiky, poválečné obnovy, roky totality včetně v mnoha ohledech výjimečného roku 1968 až po související vznik československé federace a jejích nových zákonodárných sborů – Federálního shromáždění a České národní rady. Tematicky jsou cenné zvláště volby prezidentů republiky či doklady mezinárodních styků dokumentovaných cennými snímky návštěv rozličných delegací a zahraničních cest.

Patrně méně očekávanou kategorií prezentovanou digitální badatelnou jsou náhledy uměleckých děl ze sbírky Kanceláře Poslanecké sněmovny. Jedná se o novou oblast působnosti archivu, jemuž byla svěřena evidence, péče, kategorizace a perspektivně též metodika akvizice uměleckých objektů, které jsou součástí interiérů Poslanecké sněmovny. Nově konstituovaná sbírka je výsledkem dlouhého vývoje pohledu českého záko-

Vlevo: zápis z první schůze Národního shromáždění dne 14. listopadu 1918

Dole: Stanislav Libenský: Státní znak, pětimetrová jedenáctidílná plastika z litého olovnatého křišťálu

nodárného sboru na dobové hodnoty a roli umění ve veřejné a vrcholné státní instituci. Retrospektivně se tím část umělecké sbírky stává dalším pozoruhodným svědectvím o vývoji našeho zákonodárného sboru.

Někdejší vyobrazení panovníka a nejvyšších maršálků zemského sněmu z doby monarchie byla po roce 1918 uložena především

v Národním muzeu. Nová výzdoba po roce 1918 se již nesla v odlišném duchu a kromě četných ztvárnění prezidenta republiky ve vybavení prostor postupně nacházíme další díla řady českých a československých autorů. Mnohá však sloužila účelově „jen“ k výbavě interiéru a v některých případech zanikala v souvislosti se změnou sídla a novým vybavením prostor. I tak však nalezneme v současné sbírce původní akvizice děl Josefa Lady, Otakara Nejedlého, Jana Slavíčka a dalších. Bohužel však nákup uměleckých děl nebyl ze strany parlamentu v minulých sto letech dlouhodobou koncepční činností. Část děl se zjevně nezachovala – ostatně v současném souboru prakticky nenacházíme díla například socialistického realismu, která doplňovala prostory před rokem 1989.

Díky intenzivnějšímu nákupu od konce 80. let 20. století do prvních let nového tisíciletí se sbírka může vykázat např. díly Jana Baucha, Václava Boštíka a Karla Malicha, ale také zásadním souborem obrazů Miloslava Chlupáče a reprezentativní sérií grafik Jiřího Anderleho. Ke tváři Poslanecké sněmovny typicky náležejí gobelíny, které měly ve výdobě tradici již od 50. let 20. století. Tematicky, stářím i proveniencí představuje v rám-

ci sbírky zajímavost obraz *Námořní bitva* z konce 18. století, jenž byl původně součástí známé Waldesovy sbírky. **Smyslem alespoň virtuálního zpřístupnění souboru děl je představit Poslaneckou sněmovnu jako místo kulturních hodnot** a díky připravované akvizici současného umění rovněž jako instituci, která není izolována od soudobých proudů nevšedních pohledů na svět, jak je umělecká tvorba vyjadřuje a nabízí.

Připomínky parlamentní paměti

I v případě digitální badatelny sehraje dokončení nové expozitury v Holešovicích zásadní roli, neboť dovolí podstatně kapacitně posílit digitalizační pracoviště, které bude rozšiřovat okruh elektronicky dostupných dokumentů. S usnadňováním dosažitelnosti pramenů souvisí také další oblast, jíž se archiv více otevírá veřejnosti. Jedná se o samostatnou oblast výstavní a ediční. S cílem vynést na světlo doklady parlamentní minulosti plní tým odborníků archivu roli hlavních autorů výstav, které jsou s roční periodicitou

připravovány pro exponované prostředí kuloárů, tedy předprostor sněmovního jednacího sálu. Tematicky se autoři zaměřují na připomínky důležitých výročí, jež jsou nahlížena parlamentní optikou, a perspektivně připravují představit další aspekty českého parlamentního světa.

Obsah výstav je současně zachycen v katalozích, které jsou vydávány přímo pod hlavičkou Kanceláře Poslanecké sněmovny a jež plní především roli vzdělávací. K započaté řadě katalogů se v roce 2020 připojil *Bulletin*, tentokrát připravovaný v gesci knihovny, jehož posláním je obracet pozornost k fondům obou pracovišť – knihovny a archivu. Ani oběma uvedenými edičními počiny se výčet činností směřujících vstříc mimoparlamentní veřejnosti neuzavírá. Archiv se v posledních letech úspěšně zhostil příležitosti k uplatnění tematicky a výtvarně atraktivních připomínek parlamentního života přímo v interiérech Poslanecké sněmovny. Každý návštěvník sněmovního areálu tak má možnost nechat na sebe zapůsobit repliky či fotografie dokumentů či jiných artefaktů z historických fondů, aniž by sám musel být poučeným badatelem a aktivně se pouštět do pramenného studia.

Tyto připomínky paměti představuje například tzv. *Chodba zakladatelů*, která na svých stěnách zpřístupňuje dobové karikatury členů Revolučního Národního shromáždění (1918–1920) od Huga Boettingera. Dále je to chodba obracející pozornost k početným a zdánlivě „neviditelným“ zástupcům úředního aparátu parlamentu, a to pomocí fotografií desítek razítek a pečetidel a replik pečeti, kte-

Ukázky z výtvarných děl v Poslanecké sněmovně:

Nahoře: Josef Lada, V šalandě českého mlýna, 1932,

Vpravo: tapisérie v zasedací místnosti Šternberského paláce „Vnitřek bukového lesa“, podle předlohy Jindřicha Pruchy utkala Moravská gobelínová manufaktura

ré jsou neobvyklými průvodci po časové ose minulosti tuzemských zákonodárných sborů. Praktickou upoutávkou na jednu ze současných kompetencí Poslanecké sněmovny je tzv. Chodba komunální heraldiky a vexilologie, již zdobí výtvarná provedení vybraných znaků a vlajek měst a obcí Čech, Moravy a Slezska, udělených za poslední tři desetiletí předsedy Poslanecké sněmovny. I v tomto případě existuje přímá vazba k archivu, neboť písemnosti Podvýboru pro heraldiku a vexilologii tvoří jeden ze žádaných fondů.

Dosavadním vyvrcholením propojování minulosti s podobou veřejných sněmovních prostor bylo **navrácení sochy prvního prezidenta Tomáše Garrigua Masaryka do Thunovského paláce**. Metodický postup při pátrání po osudech nejrůznějších artefaktů přivedl pracovníky archivu až ke vzácné sovětině, která byla dlouho považována za ztracenou a o jejíž existenci se zcela vytratilo

povědomí. Za doby existence prvorepublikového Senátu však v budově současné sněmovny tvořila jedno z ideových a výtvarných těžišť. Původcem díla byl proslulý sochař Ladislav Šaloun, jehož jméno váhu památky dále umocňuje. Plastika zakladatele československého státu byla u příležitosti 170. výročí jeho narození znovuinstalována v reprezentačních prostorách předsedy Poslanecké sněmovny.

U této památky také končíme pomyslnou prohlídku knihovny a archivu, v jejímž průběhu jsme obě pracoviště představili jako dílem klasické odborné a vysoce specializované útvary, současně ale také jako instituce zcela soudobé a otevřené, které chtějí plnit roli pojítka mezi parlamentem a vnějším světem, mezi jeho minulostí a zcela současnými potřebami.

